

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายงานการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ความเป็นมาของวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ตอนที่ 2 ขั้นตอนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในการทำงานของครู และตอนที่ 4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ความเป็นมาของวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

นักวิจัยเชิงปฏิบัติการหลายท่านได้นิยามความหมายของการวิจัยปฏิบัติการไว้ดังนี้

Collier (1933) อ้างถึงใน Deshler and Ewert (1995) กล่าวว่า การปฏิบัติการที่ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพประกอบด้วยขั้นตอนหรือกระบวนการมากมายที่ผู้วิจัย ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ที่มีส่วนร่วมในงานจะต้องร่วมมือกันพยายามศึกษาค้นคว้าเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

Lewin (1947) อ้างถึงใน South Florida Center for Educational Leaders (2000) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการประกอบด้วยขั้นตอนหรือกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือขั้นตอนการวางแผนที่จะต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ขั้นตอนการนำแผนที่ได้วางไว้ไปปฏิบัติ และขั้นตอนการประเมินผลหรือหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลของการปฏิบัติการ การดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 3 ขั้นตอน จะมีลักษณะการปฏิบัติเป็นวงจรต่อเนื่องกันไปจนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจของผู้ปฏิบัติ

Corey (1953) อ้างถึงใน Calhoun (1994) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ทำโดยผู้ปฏิบัติงานเพื่อที่จะศึกษาปัญหาโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อค้นหาข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปรับปรุงสภาพการปฏิบัติงาน นำไปสู่ประเมินผลการตัดสินใจและการปฏิบัติงานที่ผ่านมา

McKernan (1991) อ้างถึงใน Master (1995) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการวิจัยปฏิบัติการ คือการช่วยเหลือสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติเพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมโดยฉับพลันทันที และช่วยให้การทำงานร่วมกันเป็นไปตามที่วางแผนไว้

Glickman (1992) อ้างถึงใน South Florida Center for Educational Leaders (2000) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการในทางการศึกษานั้นเป็นการดำเนินการวิจัยโดยบุคคลหรือเพื่อนร่วมงานที่อยู่ภายในโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอน

Kemmis and McTaggart (1992) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นรูปแบบของการศึกษาแบบสะท้อนตนเองเป็นหมู่คณะ โดยผู้ที่มีส่วนร่วมในสถานการณ์ทางสังคม เพื่อพัฒนาแนวทางและความเหมาะสมของการปฏิบัติงานทางสังคมหรือทางการศึกษา ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการปรับปรุงความเข้าใจในการปฏิบัติ และสถานการณ์ซึ่งการปฏิบัติได้เกิดขึ้น

Hammersley (1993) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นรูปแบบที่เป็นที่ยอมรับรูปแบบหนึ่งของการเสาะแสวงหาความรู้ ที่มีการคิดใคร่ครวญด้วยตนเอง โดยการทำงานแบบร่วมมือกันในสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งผู้วิจัยจะต้องมีความเข้าใจในหลักการปฏิบัติ เพื่อที่จะพัฒนาสังคมได้อย่างสมเหตุสมผล และปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องก่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

Calhoun (1994) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการมีแนวทางที่หลากหลายซึ่งสามารถที่จะนำมาใช้ศึกษาว่ามีอะไรเกิดขึ้นในโรงเรียน และจะตัดสินใจอย่างไรเพื่อแก้ไขให้สถานการณ์นั้น ๆ ดีขึ้น

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยเพื่อใช้แสวงหาความรู้ โดยมีกระบวนการที่มีลักษณะการกระทำเป็นเกลียวขดหรือวงจรถัดเนื่องกัน ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ ขั้นที่หนึ่งการวางแผน ขั้นที่สองการปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้ ขั้นที่สามติดตามสังเกตและประเมินผล ในการทำวิจัยปฏิบัติการผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการวิจัยก็คือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีปัญหานั้นโดยตรง แต่อาจจะมีการนำบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัยนั้นมาร่วมให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ ขอความคิดเห็น ซึ่งเป็นการทำงานแบบร่วมมือกัน เพื่อพัฒนางานที่ปฏิบัติให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อแก้ไขปรับปรุง พัฒนาไปสู่หนทางที่ก้าวหน้า ฉะนั้นผู้วิจัยต้องเข้าใจหลักการปฏิบัติที่เป็นกระบวนการในการหาความจริงที่เชื่อถือได้

จากการศึกษาเอกสารพบว่า การวิจัยปฏิบัติการสามารถแบ่งได้เป็น 2 แนวคิด ดังนี้ แนวคิดแรก กล่าวว่าวิจัยปฏิบัติการเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1946 โดย Lewin นักจิตวิทยาสังคมชาวอเมริกัน ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และปรับปรุง คุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ Lewin มีแนวความคิดสำคัญ 2 ประการคือ การ ตัดสินใจโดยกลุ่ม (group decision) และภาระหน้าที่ในการปรับปรุงพัฒนา (commitment for improvement) โดยการใช้วิจัยปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการทดลองแก้ไขปัญหากลุ่มน้อยในสหรัฐอเมริกาช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เขานำวิธีการนี้ไปใช้ในบริบททางสังคม (social context) หลายรูปแบบ เช่น การจัดแหล่งที่อยู่อาศัยสำหรับชาวอเมริกันเชื้อสายต่าง ๆ ให้อยู่รวมกัน การให้ความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับเข้าทำงาน การปรับตัวให้เข้ากับสังคมของกลุ่มวัยรุ่นชนชั้นกลาง และการค้นหาวิธีการที่ดีกว่า

สำหรับการฝึกผู้นำเยาวชน เป็นต้น Lewin เน้นถึงความสำคัญของการปฏิบัติการในสถานการณ์ต่าง ๆ ว่าเป็นที่มาของการสร้างความเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการวิจัยปฏิบัติการที่เกิดประโยชน์จะต้องนำไปสู่การปฏิบัติ คุณลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของการวิจัยปฏิบัติการก็คือ การที่ผู้ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนมีภาระสำคัญในการตัดสินใจในการปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและประเมินผลลัพธ์ของยุทธวิธีที่ใช้ในการปฏิบัติ การวิจัยปฏิบัติการจึงเป็นกิจกรรมของกลุ่ม (Kemmis and McTaggart, 1988; Zuber-Skerritt, 1992; Somekh, 1995; Weissbery and Greenberg, 1998; Greenwood and Levin, 1998; Allen and Calhoun, 1998; Glanz, 1999)

แนวคิดที่สอง กล่าวว่ามีนักสังคมศาสตร์จำนวนมากที่ใช้การวิจัยปฏิบัติการก่อน Lewin อาทิเช่น Collier ใช้วิจัยปฏิบัติการในช่วงปี ค.ศ. 1933 ถึง 1945 ในขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการธิการของ Indian Affairs โดยเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการในเรื่อง ความสำคัญของการวางแผนการทางสังคม และยืนยันว่าการวิจัยและการที่ทำวิจัยมากขึ้นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อแผนงาน โครงการที่วิจัยแล้วจะต้องมีการนำผลที่ได้ไปปฏิบัติโดยผู้บริหารและผู้ร่วมงาน ซึ่งจะต้องมีการอภิปรายในกลุ่มของผู้ปฏิบัติงานโดยอาศัยประสบการณ์ที่ได้รับมา ผู้ที่มีส่วนร่วมทุกคนต้องช่วยกันสร้างสรรค์การวิจัยที่เกิดจากความต้องการในหน่วยงานของตนเอง (McKernan, 1991 อ้างถึงใน Masters, 1995; Deshler and Ewert, 1995; Foshay, 1998)

จากแนวคิดทั้งสองดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการวิจัยปฏิบัติการเป็นกิจกรรมที่บุคลากรภายในหน่วยงานหรือองค์กรต้องกระทำร่วมกันหรือกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมของกลุ่มนั่นเอง โดยที่ในช่วงแรกของการทำวิจัยปฏิบัติการเน้นการนำไปใช้ในการวางแผน แต่มาในระยะหลังเน้นการนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในช่วงกลางทศวรรษ 1940 Lewin ได้สร้างทฤษฎีการวิจัยปฏิบัติการขึ้นโดยอธิบายว่าการวิจัยปฏิบัติการเป็นการกระทำที่เป็นเกลียวขด ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ และประเมินผลของการปฏิบัติ (Hatten and Salonga, 1997) ทฤษฎีการวิจัยปฏิบัติการของ Lewin ทำให้การวิจัยปฏิบัติการเป็นวิธีการค้นคว้าหาความรู้ที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปต่อมาก็ได้มีการนำวิจัยปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมมาใช้กันอย่างแพร่หลายในปี ค.ศ. 1970 เพื่อพัฒนางานในประเทศที่มีรายได้ต่ำ (Freideres, 1992 อ้างถึงใน Masters, 1995)

Masters (1995) ได้กล่าวถึงแนวคิดสำคัญและปรัชญาที่มีอิทธิพลต่อวิจัยปฏิบัติการซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การวิจัยปฏิบัติการมีชื่อเสียงและมีประโยชน์ คือ

1. วิจัยปฏิบัติการเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่นำมาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษา ทำให้ศาสตร์ทางการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปในช่วงศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 ส่งผลให้ระบบการปฏิบัติงานมีแบบแผนชัดเจน เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างความเจริญก้าวหน้าของงานทางการศึกษาในเชิงทดลอง โดยเฉพาะ Dewey ผู้ซึ่งประยุกต์ใช้โดยการนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาแก้ปัญหา เช่น ตรรกวิทยาสำหรับแก้ปัญหาในเรื่องสุนทรียศาสตร์ ปรัชญา จิตวิทยา และการศึกษา

3. อิทธิพลของนักจิตวิทยาสังคม การเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนและความสัมพันธ์ของมนุษย์ได้นำวิจัยปฏิบัติการมาใช้ในช่วงศตวรรษที่ 19 เพื่อแก้ปัญหาทางสังคมเริ่มใช้วิธีการทดลองซึ่ง Lewin ได้อธิบายถึงวิจัยปฏิบัติการว่าเป็นพื้นฐานในการค้นคว้าหาความรู้ ปัญหาทางสังคมต้องใช้วิจัยทางสังคมศาสตร์ โมเดลวิจัยพื้นฐานของ Lewin ประกอบด้วยวงจรปฏิบัติการ รวมถึงการวิเคราะห์ การค้นหาความจริง กรอบแนวคิด การวางแผน การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผลของการปฏิบัติ ในช่วงศตวรรษปี 1940 และต้นศตวรรษปี 1960 ได้มีการนำวิจัยปฏิบัติการไปใช้ในวงการอุตสาหกรรม เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานในอเมริกาที่สถาบันเทคโนโลยี Massachusetts และในอังกฤษที่สถาบัน Tavistock

4. หลังสงครามโลกได้มีการพัฒนาหลักสูตรใหม่ การทำการวิจัยทางการศึกษาในยุคนี้ได้้นำการวิจัยปฏิบัติการมาใช้ อาทิเช่น วิธีการสำหรับการออกแบบหลักสูตร และแก้ไข ปัญหา นักวิจัยในยุคนี้ ได้แก่ Corey (1953), Taba (1949) และ Brady and Robinson (1952) อย่างไรก็ตามเมื่อสิ้นยุคปี 1950 ความนิยมในการวิจัยปฏิบัติการก็ได้ลดลง Sanford 1970 (อ้างถึงใน Masters, 1995) แนะนำว่าความนิยมในการวิจัยปฏิบัติการที่ลดลงนั้นมีความสัมพันธ์โดยตรงถึงการแบ่งแยกระหว่างวิทยาศาสตร์และการปฏิบัติซึ่งสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและยกระดับให้เกิดผู้เชี่ยวชาญการวิจัยทางการศึกษาและพัฒนาการปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์

5. ครูในฐานะนักวิจัยได้เกิดขึ้นในอังกฤษในงานของ Stenhouse (1971, 1975) (อ้างถึงใน Masters, 1995) และหลักสูตรทางสังคมศาสตร์ Stenhouse รู้สึกรว่าการเรียนการสอนควรจะมีพื้นฐานมาจากการวิจัยโดยการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเป็นงานของครู นอกจากจะเป็น การปฏิบัติงานของครูแล้วยังช่วยในการพัฒนาตัวครูเองด้วย ที่สำคัญโครงการสอนของ Ford ได้ให้ครูตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของตนเอง โดยผ่านกระบวนการวิจัยปฏิบัติการเพื่อช่วยให้ครู ได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

จากความเป็นมาของวิจัยปฏิบัติการ ซึ่ง Lewin ได้แสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาทางสังคม ต่อมาจึงมีการนำกระบวนการวิจัยปฏิบัติการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้กับวงการต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ในส่วนของวงการศึกษานั้น Corey 1953 (อ้างถึงใน Allen and Calhoun, 1998) คนบตีคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เป็นผู้นำการวิจัยปฏิบัติการมาประยุกต์ใช้กับโครงการของครูจำนวนมากมายหลายโครงการ โดยนำวิจัยปฏิบัติการ มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาโรงเรียนและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน จากผลงานของ

Corey จึงทำให้เกิดเป็นศูนย์รวมของการวิจัยในการจัดทำหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม (collaborative curriculum) และความพยายามในการพัฒนาของสถาบัน Horace Mann-Lincoln แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (Kemmis and McTaggart, 1992) ในช่วงเวลาปี 1950 - 1960 การวิจัยปฏิบัติการในสหรัฐอเมริกาได้ลดความนิยมลงไป เพราะการต่อต้านของฝ่ายผู้สนับสนุนการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) แต่หลังจากนั้นการวิจัยปฏิบัติการในสหรัฐอเมริกาก็กลับมาได้รับความนิยมและแพร่หลาย

ในช่วงทศวรรษ 1970 ประเทศอังกฤษได้นำการวิจัยปฏิบัติการมาใช้ในสถาบัน เพื่อมนุษย์สัมพันธ์ Tavistock (Tavistock Institute for Human Relations) และนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียนโดยเน้นที่การเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูที่มีหน้าที่สอนให้เป็นครูในฐานะนักวิจัย (Elliott, 1980) กล่าวคือ ช่วงปี 1970 Stenhouse ผู้อำนวยการโครงการ Humanities Curriculum Project (HCP) ได้กระตุ้นให้ครูผู้สอนนำวิธีการวิจัยปฏิบัติการไปใช้กับการจัดการศึกษา มุ่งที่จะเปลี่ยนสถานภาพของครูจากการเป็นผู้สอนตามปกติให้เป็นครูในฐานะนักวิจัย ต่อมาในช่วงปี 1973 - 1976 Elliott และ Adelman ได้นำวิธีการวิจัยปฏิบัติการมาใช้ในการดำเนินงานตามโครงการสอนของ Ford ซึ่งมีจุดเน้นเพื่อช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และนำผลการปฏิบัติงานมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนอื่น ๆ (สุวิมล ว่องวานิช, 2542)

ในประเทศออสเตรเลีย Kemmis and McTaggart (อ้างถึงใน Somekh, 1995) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนและการวิจัยทางการศึกษามานานกว่าสองทศวรรษ ต้นเหตุสำคัญที่ทำให้มีผู้สนใจในการวิจัยปฏิบัติการในออสเตรเลีย คือ ความก้าวหน้าเกี่ยวกับการตรวจสอบและการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียนและความตระหนักทางด้านวิชาชีพที่ครูกำลังแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานและการเข้าใจงานของตนเอง การวิจัยปฏิบัติการของออสเตรเลียมีการพัฒนาแพร่หลายทั้งทางปรัชญาและวิธีการปฏิบัติ

สำหรับในประเทศไทย การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ได้เริ่มขึ้นเพราะความพยายามที่จะพัฒนาวิชาชีพครู และการส่งเสริมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหลายแห่งที่ต้องการแก้ปัญหาในชั้นเรียน ซึ่งเห็นได้จากร่างแผนการศึกษาฉบับที่ 8 ของกระทรวงศึกษาธิการ แผนงานของสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี (2536) รวมถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้จัดทำโครงการส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยให้ครูเป็นทั้งผู้ทำวิจัยและใช้ผลการศึกษา มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา (วัลลภ กันทรัพย์, 2531; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536) กล่าวว่า การที่มีผลงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนมากมาย แต่ก็ไม่สามารถพัฒนาวิธีสอนของครูให้ดีขึ้นได้ การเรียนรู้ของนักเรียนจึงไม่ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เพราะว่างานวิจัยที่นักวิจัยผลิตขึ้นมา นั้น เป็นเรื่องใกล้ตัวที่มีความหมายน้อยสำหรับครู ครูไม่มีประสบการณ์เพียงพอที่จะทำความเข้าใจผลงานวิจัยนั้นได้ ดังนั้น เพื่อให้ครูสามารถให้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนการสอน ผู้ใช้ผลงานวิจัยจึงควรเป็นผู้ลงมือทำวิจัยด้วยตนเอง จะทำให้ครูได้ทั้งความรู้และกระบวนการในการทำวิจัยซึ่งจะส่งผลให้ครูพัฒนาไปสู่การเป็นครูมืออาชีพ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนนั้นจะมีประโยชน์ต่อครูในการพัฒนาการเรียนการสอนแล้วยังได้ขยายขอบเขตออกไปอย่างกว้างขวางไปสู่การพัฒนางานคือการได้สารสนเทศอันเป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจปัญหาและทางเลือกต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารงาน ตลอดจนผู้วางนโยบายในระดับต่าง ๆ และในหน่วยงานต่าง ๆ ทางการศึกษาได้มีทางเลือกที่มากขึ้นและมีการตัดสินใจที่ดีขึ้น นอกจากนี้ระบบการบริหารงานการศึกษาในปัจจุบันได้ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือหรือเป็นสื่อสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (อุทุมพร จามรมาน, ปทีป เมธาคุณวุฒิ และ สุวิมล ว่องวานิช, 2541) เห็นได้ชัดเจนจากการใช้ผลงานวิจัยเป็นข้อมูลสำคัญในการประเมินผลการปฏิบัติงานวิชาการเพื่อเลื่อนระดับวิทยฐานะของบุคลากรทางการศึกษา กิจกรรมในกระบวนการวิจัยมีบทบาทสำคัญก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นวิธีการหนึ่งในหลาย ๆ วิธีที่ใช้ในการพัฒนาความรู้และทักษะในการสอนของครูซึ่งเป็นวิธีที่ให้ครูทำวิจัยเองกำลังได้รับความนิยม เพราะเป็นตัวเชื่อมระหว่างทฤษฎีทางการศึกษากับภาคปฏิบัติในโรงเรียน (อุทุมพร จามรมาน, 2537) กล่าวโดยสรุปการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนของครูทุกระดับ ทำให้ครูได้ประเมินประสิทธิภาพของตนเองช่วยแก้ปัญหาในชั้นเรียน และพัฒนาความรู้ด้านการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 ขั้นตอนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

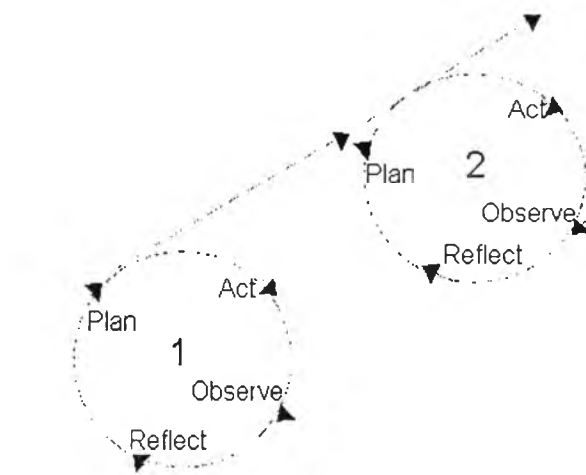
Kemmis (1985) อ้างถึงใน Hatten and Salonga (1997) ได้อธิบายขั้นตอน/วิธีการของการวิจัยปฏิบัติการโดยอาศัยแนวคิดของ Lewin ที่ว่า การวิจัยปฏิบัติการประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติและการประเมินผลการปฏิบัติ โดยเริ่มต้นที่การกำหนดความคิดเกี่ยวกับปัญหาที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขของผู้ที่ปฏิบัติงานนั้น ๆ โดยปัญหาที่ต้องการแก้ไขอาจมีได้หลายปัญหา จากนั้นผู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยจะมีการตัดสินใจว่าควรแก้ไขปัญหาใดก่อน และปัญหาใดเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่สุด การดำเนินการวิจัยมีขั้นตอนดังแผนภาพที่ 2.1

ขั้นตอนในการวิจัยปฏิบัติการ มี 4 ขั้นตอนได้แก่

ขั้นที่ 1 การวางแผนเพื่อปฏิบัติการ (Plan)

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ (Act) โดยนักวิจัย/กลุ่มนักวิจัย

ขั้นที่ 3 การสังเกต (Observation) เพื่อเก็บรวบรวมหลักฐานข้อมูลที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติการตามแผน

แผนภาพที่ 2.1 ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการของ Kemmis

(ที่มา: Hatten, R., Knapp, D. and Salonga, R. 1997.)

ขั้นที่ 4 การสะท้อนความคิดเห็น (Reflection) การอธิบายผลที่เกิดขึ้นให้ผู้อื่นได้รับทราบ อาจเป็นการอภิปรายร่วมกับผู้ร่วมวิจัยคนอื่นๆ การสะท้อนความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและปฏิบัติการตามแผนในวงจรต่อไป

โมเดลการวิจัยปฏิบัติการของ Kemmis มีลักษณะเป็นวงจรการวิจัยแบบต่อเนื่อง จากวงจรที่ 1 สู่วงจรที่ 2 โดยขั้นตอนการวางแผน (Plan) ในวงจรที่ 2 จะเป็นแผนที่ได้มีการปรับปรุงแล้วจากวงจรที่ 1

คณะกรรมการด้านการอ่าน/ภาษาในระดับมัธยมศึกษาซึ่งอยู่ในสมาคมการอ่านนานาชาติ (Reading/Language in Secondary Schools Subcommittee of International Reading Association, 1989 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2543) ได้เสนอหลักการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไว้ ดังนี้

1. ระบุปัญหา, ระบุกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง
2. ตั้งสมมติฐานด้วยการทดสอบข้อมูล, การตรวจคำตอบ, การสังเกต, พฤติกรรม
3. นำไปปรับปรุง ปฏิบัติ
4. วิเคราะห์ผล และผลกระทบอื่นที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์
5. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักเรียน, ครู, ผู้บริหาร, และบุคคลอื่น ๆ

ขั้นตอนการทำวิจัยปฏิบัติการเริ่มด้วยการทดสอบข้อมูลพื้นฐาน ตรวจสอบการสังเกตพฤติกรรม การทดลองในหนึ่งกลุ่มหรือห้องเรียนปกติกับกลุ่มอื่นเพื่อเปรียบเทียบผลการทดลองไม่จำเป็นต้องใช้การวิเคราะห์ทางสถิติถ้าเห็นว่าเราได้ผลลัพธ์ที่ต้องการแล้ว ปกติการทดลองคะแนนค่าเฉลี่ยสำหรับการเปรียบเทียบนั้นเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับผลของการศึกษาทดลองเมื่อผลการวิเคราะห์ถูกต้องการพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ก็ไม่จำเป็น ถึงแม้ว่าการวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นการสำรวจแต่ครูและนักเรียนควรที่จะสนทนาอภิปรายเกี่ยวกับยุทธวิธีหลังการทดลอง เพื่อช่วยให้ครูและนักเรียนได้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการเรียน การรายงานผลข้อมูลย้อนกลับเป็นการทำงานที่ดีมีประสิทธิผลต่อส่วนรวมสำหรับการเรียนการสอน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นในโรงเรียนเพื่อหาสูตรสำหรับคำถามและคำตอบ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงของตัวครู การอภิปรายแสดงความคิดเห็นจะทำให้ครูเป็นผู้มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง

Kemmis and McTaggart (1991) ได้เสนอขั้นตอนที่สำคัญของการทำวิจัยปฏิบัติการซึ่งสรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (plan) คือ ผู้วิจัยและผู้ที่มีส่วนร่วมในการวิจัยร่วมมือกันกำหนดกิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติและติดตามผล (action and monitor) คือ การนำแผนที่กำหนดไว้ไปทำการปฏิบัติจริง ซึ่งในระหว่างการปฏิบัติงานนั้นผู้ปฏิบัติจะทำการติดตามผลอย่างใกล้ชิดรอบคอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการปรับปรุงปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ (reflection) คือ เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติและติดตามผลให้กับผู้ที่มีส่วนร่วมในการวิจัยแล้วร่วมกันพิจารณาผลที่ได้จากการปฏิบัติว่าเป็นไปตามความต้องการหรือไม่แล้วนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนใหม่

ขั้นตอนที่ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการนั้นจะมีลักษณะเป็นวงจร (cycle) ซึ่งผู้วิจัยสามารถที่จะดำเนินการตามขั้นตอนซ้ำ ๆ กันหลายรอบได้จนกว่าจะได้ผลการปฏิบัติงานอันเป็นที่พอใจ

Elliott (1992) อ้างถึงใน Hatten and Salonga (1997) เสนอโมเดลการวิจัยปฏิบัติการที่เน้นความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ไตร่ตรอง (reconnaissance) ในทุก ๆ วงจร ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานมีความยืดหยุ่นมากขึ้น เพราะจะได้ใช้ผลจากการพิจารณาไตร่ตรองของแต่ละวงจรจึงช่วยในการค้นหาปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นอีกหลายแล้วจึงใช้เลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่คิดว่าจะแก้ปัญหานั้นได้ อย่างไรก็ตามโมเดลการวิจัยปฏิบัติการของ Elliott ก็มีลักษณะการดำเนินการวิจัยคล้ายกับโมเดลของ Kemmis

Somekh (1995) ได้อธิบายลักษณะของวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. วิธีการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนนั้นแยกเป็นการวิจัยและการปฏิบัติ โดยนำการวิจัยไปประยุกต์โดยนักวิจัยต้องเป็นผู้ปฏิบัติด้วย เป็นการรวมของสองกระบวนการคือการวิจัยและการปฏิบัติรวมกัน
2. ผลของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นผลสะท้อนกลับโดยตรงของการปฏิบัติกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการเปลี่ยนแปลง ผลลัพธ์ของการวิจัยในชั้นเรียนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถนำไปอธิบายปรากฏการณ์อื่นที่นอกเหนือจากช่วงเวลาที่เรากำหนด
3. ครูผู้ปฏิบัติงานจะได้ผลประโยชน์จากการที่ตนเองมีบทบาทเป็นนักวิจัยด้วยคือ ครูในฐานะผู้มีความสามารถที่จะปรับเปลี่ยนบทบาทในการปฏิบัติและได้ผลการวิจัยที่เป็นความรู้พิเศษ
4. การมีส่วนร่วมของบุคคล ความร่วมมือ การเกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและบุคคลในกระบวนการวิจัยจะนำไปสู่การปฏิบัติการและประโยชน์สูงสุดของความคิดของผู้มีส่วนร่วม
5. นักวิจัยที่เป็นผู้ปฏิบัติและผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิบัติจะมองเห็นภาพของสิ่งที่เคยปฏิบัติในส่วนของวิจัยและข้อมูล อาจนำบางส่วนของวิจัยมาปฏิบัติได้ การจัดระบบความรู้เป็นสิ่งที่เพิ่มพูนความรู้ที่ยิ่งใหญ่เป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะจะเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่บทบาทของนักวิจัย

Craft (1996) กล่าวว่า การที่จะพัฒนาครูไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพนั้นจะต้องมีการปฏิบัติงานซึ่งเป็นการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและวัตถุประสงค์ที่ระบุชัดเป็นที่ยอมรับว่าเป็นงานของครูที่ต้องค้นคว้าเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งการทำวิจัยในชั้นเรียนครูต้องเริ่มต้นโดยการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ชั้นเรียนของตนเองการปฏิบัติและวัตถุประสงค์ที่เป็นไปได้ โดยสังเกตเปรียบเทียบกับนักเรียนอื่น จุดประสงค์เพื่อใช้คิดวิเคราะห์เพื่อระบุหัวข้อสำหรับการพัฒนาที่เป็นไปได้เมื่อได้หัวข้อเลือกปัญหาวิจัยและวิธีการสำหรับปฏิบัติการในชั้นเรียน การตั้งสมมติฐาน การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์อีกครั้ง ผลลัพธ์อาจจะมีการยอมรับหรือปฏิเสธ ในวงจรต่อไปของกิจกรรมอาจมีหัวข้อใหม่หรือพัฒนาวิธีการจุดที่น่าสนใจ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจะส่งผลทำให้ครูพัฒนาและประเมินผลงานของตนเองได้นำครูไปสู่ครูมืออาชีพ

Zuber - Skerritt (1996) กล่าวว่าวงจรของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนนั้นมี 4 ขั้นตอน คือ (1) การวางแผน (plan) เป็นการระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา วิสัยทัศน์และวิธีวางแผน (2) การปฏิบัติการ (act) การนำแผนงานไปดำเนินการปฏิบัติจริง (3) การสังเกต (observe) เป็นการติดตามผลและประเมินผล และ(4) ผลสะท้อนกลับ (reflect) เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่ง

ปกติผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำมาเสนอต่อผู้ที่มีส่วนร่วมในการวิจัยเพื่อร่วมพิจารณาว่าผลที่ได้เป็นไปตามความต้องการหรือยังแล้วนำข้อมูลไปวางแผนใหม่

Glanz (1999) กล่าวว่ากระบวนการของวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ

1. การเลือกประเด็น ขั้นตอนนี้รวม 3 ประเด็นไว้ ดังนี้

1.1 สิ่งที่ต้องการจะค้นคว้า

1.2 พัฒนาคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เรากำลังเลือก

1.3 สมมติฐาน การวางแผนที่จะตอบคำถามตนเองว่า “ตนเองสนใจเกี่ยวกับอะไร” และ “สนใจอย่างไร” ระบุสิ่งที่อยากรู้และต้องการจะรู้ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน วิธีการสอน เป็นต้น

2. เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเจาะลงไปในเรื่องที่ครูสนใจเฉพาะเพื่อต้องการรู้คำตอบ ครูอาจจะเป็นผู้จัดการสร้างแบบสอบถาม สัมภาษณ์ หรือสัมภาษณ์ โดยครูอาจใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ ฯลฯ ในการเก็บข้อมูล

3. การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล การวิเคราะห์แปลผลเป็นการตัดสินใจจุดประสงค์การวิเคราะห์ถือว่าเป็นการรวมข้อมูลให้ชัดเจน ความสอดคล้องของข้อมูล เพื่อใช้ตอบคำถามวิจัยและสมมติฐาน

4. การนำไปปฏิบัติ สุดท้ายเป็นขั้นตอนตัดสินใจที่จะนำไปปฏิบัติซึ่งเป็นคำตอบของการวิจัย กระบวนการวิจัยไม่จำเป็นต้องหยุดแค่นี้ อาจมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการวิจัย การเผยแพร่ของงานวิจัย บทบาทของนักการศึกษา ผู้นำ หรือผู้ปฏิบัติการวิจัย ซึ่งรวมกันอยู่ในตนเองของครูจะนำไปสู่ความพยายามหรือโอกาสซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำตนเองไปถึงจุดหมายได้

Henderson (1999) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมเพราะเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน วิทยาลัย หรือหน่วยงานทางการศึกษา และวิจัยปฏิบัติการก็เป็นหนทางหนึ่งในการช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้

Sagor (2000) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการมีประโยชน์ต่อครูที่ต้องการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งขั้นตอนการทำวิจัยอาจทำโดยครูคนเดียว ทำร่วมกันกับเพื่อนครู หรือครูร่วมมือกันทั้งโรงเรียน โดยกระบวนการทำวิจัยปฏิบัติการมี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. เลือกปัญหาที่สนใจ เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญซึ่งครูอาจจะถามตนเองว่าสิ่งใดที่ตนเองต้องการทำหรือคาดหวังให้เกิดขึ้น

2. ศึกษาทฤษฎี เป็นขั้นตอนการระบุตัวปัญหา คุณค่า ความเชื่อ ความมุ่งหมายของครูคล้ายกับการวางแผนกรอบแนวคิดของการวิจัย

3. ระบุปัญหาวิจัย เป็นการวางคำถามวิจัยและแนวทางในการทำแผน

4. เก็บรวบรวมข้อมูล ต้องมีความตรงเพราะข้อมูลที่ได้จะแสดงถึงว่านักวิจัยต้องการอะไร การตัดสินใจใด ๆ ต้องมั่นใจในข้อมูลของตนเองว่ามีความตรงและความเที่ยง และควรจะมีการตรวจสอบข้อมูล แหล่งข้อมูล ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (นิตยา ชูโต, 2540)

5. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้การค้นหาผลการวิเคราะห์จะให้ความรู้ที่เป็นทฤษฎีซึ่งสามารถนำมาใช้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

6. รายงานผลการวิจัย เป็นการเสนอผลของการวิจัยที่ครูได้ทำนั้นได้ผลอย่างไร

7. อภิปรายผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการวิจัย เพื่อเทียบเคียงผลว่าเป็นไปตามที่ครูคาดหวังหรือคล้ายกับการวิจัยของครูผู้อื่นที่ได้ทำเรื่องแบบเดียวกันหรือไม่ มีส่วนต่างหรือข้อผิดพลาดอะไร สิ่งสำคัญคือทำให้การปฏิบัติการมีความชัดเจน ครูนักวิจัยได้ข้อมูลที่ตรงและเชื่อมั่นได้ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาางานของตนเองด้วย

หน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้เสนอกระบวนการหรือขั้นตอนไว้หลายท่านด้วยกัน ส่วนหน่วยงานทางการศึกษาที่จัดอบรมสัมมนาและเขียนไว้เป็นคู่มือไว้ให้ครูได้ศึกษา เช่น เอกสารความรู้ทางการวิจัยสำหรับครู ตามโครงการส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542)

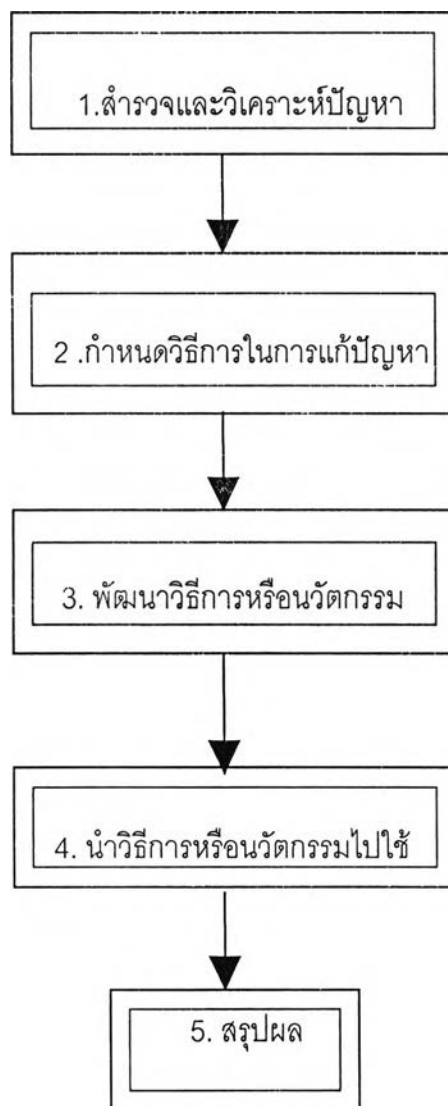
กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ได้กล่าวถึงการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งมีกระบวนการวิจัยดังแผนภาพที่ 2.2

จากกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนตามแผนภาพที่ 2.2 ครูสามารถดำเนินการได้ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 สํารวจและวิเคราะห์ปัญหา

การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการวางแผนแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้ครูพบปัญหาที่จะต้องแก้ไขหรือพัฒนาสามารถดำเนินการสอนได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ควรจะเป็น การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหานั้นครูสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การสำรวจพฤติกรรมของผู้เรียน การสังเกตของครู ข้อมูลจากการประเมินของผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น หากครูพบหลายปัญหาก็ควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยพิจารณาถึงความสำคัญว่าควรแก้ไขปัญหานั้นก่อน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดวิธีในการแก้ปัญหา

เมื่อครูได้วิเคราะห์ปัญหาแล้วในขั้นตอนที่ 1 ต่อมาในขั้นตอนที่ 2 ครูต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น วารสาร บทความ หลักสูตร ผลงานวิจัย หนังสือ ตำรา คู่มือ แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ตลอดจนประสบการณ์ของตนเอง เพื่อที่จะทราบได้ว่าปัญหาที่คล้ายกับปัญหาของเรานั้นมีผู้ใดศึกษาไว้บ้าง ใช้วิธีการแก้ปัญหาและผลการแก้ปัญหาเป็นอย่างไร จะทำให้ครูเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้ชัดเจนขึ้น

แผนภาพที่ 2.2 ขั้นตอนกระบวนการวิจัยปฏิบัติการของกองวิจัยการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม

ในขั้นตอนนี้ครูจะได้ทางเลือกหรือวิธีการ/นวัตกรรมที่เป็นไปได้ โดยครูกำหนดวิธีการหรือสร้างนวัตกรรมในการแก้ปัญหา แล้วดำเนินการหาคุณภาพของวิธีการหรือนวัตกรรม จากผู้รู้ในเรื่องนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 4 นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้

ครูนำวิธีการหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นในขั้นที่ 3 ไปใช้โดยระบุขั้นตอนปฏิบัติว่าจะใช้กับใคร เมื่อไร อย่างไร แล้วเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับข้อมูล แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล หากยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ ก็จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข โดยย้อนกลับไปค้นหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ แล้วพัฒนามาวิธีการหรือนวัตกรรม ตลอดจนนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้อีก เป็นการดำเนินการในขั้นที่ 2 - 4 ใหม่ จนกระทั่งสามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ จากขั้นตอนนี้จะได้ผลการวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

นางลักษณ วิชาชัย (2543) ได้สรุปวิธีดำเนินการวิจัยปฏิบัติการรวม 9 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดปัญหา ที่มีความสำคัญและมีความหมายต่อนักวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเอกสารรายงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 ทำความเข้าใจสภาพปัญหา หรือหาข้อมูลเส้นฐาน (baseline data)

ขั้นตอนที่ 4 วางแผนการดำเนินการวิจัยหรือกำหนดยุทธวิธีที่จะใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ ใช้อยุทธวิธีที่กำหนดขึ้น

ขั้นตอนที่ 6 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่มีระบบ

ขั้นตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ความหมายข้อมูล

ขั้นตอนที่ 8 การสรุปผลการวิจัยและการปฏิบัติการสืบเนื่องตามผลการวิจัย ขั้นตอนนี้อาจเป็นการเริ่มดำเนินการวิจัยซ้ำวงจรเดิมอีกหลาย ๆ ครั้ง จนกว่าจะได้ข้อสรุปที่นักวิจัยเห็นว่าเป็นคำตอบของปัญหาวิจัย

ขั้นตอนที่ 9 การเผยแพร่แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการวิจัย และผลวิจัยกับผู้เกี่ยวข้อง

สุวิมล ว่องวานิช (2543) สรุปกระบวนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนว่าเป็นเครื่องมือช่วยในการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติของครู การวางแผนและการนำแผนไปปฏิบัติในวงจรการวิจัยปฏิบัติการเป็นความต้องการของครูที่จะพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดและดีขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา กระบวนการทำเริ่มต้นด้วยการวางแผน (plan) การปฏิบัติ (act) การสังเกต (observe) และการสะท้อนผล (reflect)

ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ (2539) ได้เสนอขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมี 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาหรือเป้าหมายเกี่ยวกับสิ่งที่จะพัฒนาให้ดีขึ้น
 2. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 3. ตั้งสมมติฐานที่สามารถทดสอบได้ โดยเขียนให้มีความชัดเจนและเฉพาะเจาะจงในสถานการณ์ที่ศึกษานั้น
 4. เขียนขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการของการวิจัยให้ชัดเจนพร้อมทั้งระบุสถานการณ์เฉพาะไว้ด้วย เนื่องจากผลของการวิจัยจะเน้นที่ผลในสถานการณ์เฉพาะมากกว่าที่จะสรุปอ้างอิงไปยังประชากร
 5. กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน เทคนิคการวัด พร้อมทั้งวิธีการอื่นที่จะนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูล
 6. วิเคราะห์ข้อมูล และประเมินผลที่ได้จากการวิเคราะห์
- จากการวิเคราะห์กระบวนการหรือขั้นตอนในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน พบว่าการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom action research) เป็นการประยุกต์ระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัยทางการศึกษากับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน แต่กำหนดขอบเขตการวิจัยภายในห้องเรียน

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในการทำงานของครู

ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่นักการศึกษาและนักวิจัยทั่วไปนำมาใช้ศึกษาความพึงพอใจ สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการทำงานมีสาเหตุมาจากกระบวนการของพฤติกรรมที่เกิดจากความต้องการ (need) ทำให้เกิดแรงขับ (drive) ที่จะสนองความต้องการนำไปสู่เป้าหมาย (goal) แนวคิดของ Luthans (1992) กล่าวว่า ในการวัดความพึงพอใจในการทำงานต้องพิจารณาวัด 3 มิติที่สำคัญ ได้แก่ (1) วัดการตอบสนองทางอารมณ์หรือความรู้สึกที่มีต่อการทำงาน (2) วัดผลการทำงานว่าสอดคล้องกับความคาดหวังมากน้อยเพียงใด เป็นการวัดความแตกต่างระหว่างความ

คาดหวังและผลการทำงาน และ (3) วัดเจตคติที่มีต่องานซึ่งแบ่งออกเป็นเจตคติ 5 ด้าน คือ ลักษณะของงาน (the work itself) ค่าจ้าง (pay) โอกาสความก้าวหน้า (promotion opportunities) การนิเทศของผู้บังคับบัญชา (supervision) และผู้ร่วมงาน (co-workers) ซึ่งศาสตร์ที่ว่าด้วยการบริหารองค์กรหรือจิตวิทยาของบุคลากรในองค์กร ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในการทำงานไว้แตกต่างกัน เช่น Whaley (1994) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถลดความเครียดของผู้ทำงานให้น้อยลง ถ้ามีความเครียดมากจะเกิดความไม่พึงพอใจในงาน และความเครียดนี้เป็นผลมาจากความต้องการของมนุษย์เมื่อเกิดความต้องการจะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้อง เมื่อได้รับการตอบสนองของความเครียดนั้นจะลดลงหรือหมดไป ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน Conley และคณะ (1998) ทำการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่ใช้ทำนายความพึงพอใจของครู กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึงระดับความชอบของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับความสำเร็จในการประกอบอาชีพและการประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย โดยที่ความพึงพอใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานและอาชีพในภาพรวมมากกว่าองค์ประกอบหรือส่วนประกอบของงานเป็นด้าน ๆ

จากความหมายของคำว่าความพึงพอใจในการทำงาน ที่กล่าวมาจะพบว่ามีส่วนที่เป็นลักษณะร่วมกัน คือ เป็นลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคลในการรับรู้เกี่ยวกับสภาพของงานที่ทำในเชิงที่เป็นความรู้สึกที่ดีของบุคคลต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง ถ้าบุคคลใดคาดหวังเกี่ยวกับงานที่ทำไว้สูง เช่น ผลตอบแทน ความเสมอภาค การใช้ความสามารถได้เต็มที่ และผลที่ปรากฏเป็นไปตามดังที่หวังก็จะมีความพึงพอใจในการทำงานแต่ถ้าไม่ประสบผลดังที่ตั้งความหวังไว้ก็เกิดความรู้สึกไม่ชอบหรือความไม่พึงพอใจ และมีโอกาสที่จะทำงานไม่มีคุณภาพ

ทฤษฎีที่มีชื่อเสียงในการอธิบายความต้องการของมนุษย์ คือ ทฤษฎีจูงใจในการปฏิบัติงานของ Maslow (1976) กล่าวว่าความต้องการของมนุษย์มีลักษณะความต้องการเป็นลำดับขั้น เมื่อความต้องการขั้นใดได้รับการตอบสนองแล้วก็จะมีความต้องการในขั้นที่สูงขึ้นไปอีก โดย Maslow ได้กำหนดความต้องการหรือแรงจูงใจของมนุษย์ไว้ 5 ลำดับ ดังนี้

ความต้องการลำดับที่ 1 ความต้องการทางร่างกาย (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นมูลฐานของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดของมนุษย์ในการดำรงชีวิต

ความต้องการลำดับที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (security needs) เมื่อความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการความปลอดภัยจะเข้ามาแทนที่ความต้องการอีกเป็นลำดับที่ 2 คือ มีความปรารถนาที่จะได้รับความปลอดภัยหรือการปกป้องคุ้มครองไม่ให้เกิดอันตรายที่เกิดกับตัวเอง

ความต้องการลำดับที่ 3 ความต้องการทางสังคม (social or belonging needs) เมื่อความต้องการลำดับที่ 1 และ 2 ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการลำดับที่ 3 จะเกิดตามมา คือ ความต้องการที่จะเข้าร่วมในสังคม และได้รับการยอมรับ ความเป็นมิตร และความรักจากเพื่อนร่วมงาน ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลรอบข้างยอมรับในความสำคัญของตนหรือองค์กรตอบสนองความต้องการของพนักงานเพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

ความต้องการลำดับที่ 4 ความต้องการได้รับการยกย่องทางสังคม (esteem needs) คือ ความต้องการที่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม มีความเชื่อมั่นในตนเอง การมีตำแหน่งสูงขึ้นในองค์กรหรือการที่สามารถที่จะใกล้ชิดกับบุคคลสำคัญ ๆ

ความต้องการลำดับที่ 5 ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิด (self – realization or self – actualization needs) เป็นความต้องการที่บุคคลต้องการได้รับการยกย่องเป็นบุคคลพิเศษอยากจะทำให้เกิดความสำเร็จตามความนึกคิดหรือคาดหวังของตน

ทฤษฎีสองตัวประกอบของ เฮอริชเบอร์ก (Herzberg's two factor theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีแรงจูงใจ – สุขอนามัย ซึ่งสรุปว่า ความพึงพอใจและความไม่พอใจในงานที่ทำมีสาเหตุมาจากปัจจัยสองกลุ่ม คือ ปัจจัยจูงใจ (motivation factors) และปัจจัยค้ำจุน (hygiene factors) หรือปัจจัยสุขอนามัย (Herzberg, 1959) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยจูงใจ หมายถึง องค์ประกอบที่ทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการทำงานประกอบด้วย

1. ความสำเร็จในการทำงาน (achievement) หมายถึง การที่บุคคลมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ถ้าผลงานสำเร็จจึงเกิดความพึงพอใจในงานนั้น

2. การยอมรับนับถือ (recognition) หมายถึง การได้รับคำชื่นชม ยกย่องชมเชย หรือการให้กำลังใจจากเพื่อนร่วมงาน จากผู้มาขอคำปรึกษา หรือจากบุคคลในหน่วยงานหรือบุคคลอื่นก็เป็นสาเหตุทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

3. ลักษณะของงาน (work itself) หมายถึง งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ หรือเป็นงานที่ท้าทายให้ต้องลงมือทำหรือเป็นงานที่มีลักษณะทำตั้งแต่ต้นจนจบได้โดยลำพังผู้เดียว

4. ความรับผิดชอบ (responsibility) หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจรับผิดชอบอย่างเต็มที่ไม่มี การตรวจหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

5. ความก้าวหน้า (advancement) หมายถึง การได้รับเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น การมีโอกาสได้รับการศึกษาเพิ่มเติม ได้รับการฝึกอบรมดูงาน

ปัจจัยค้ำจุน หรือปัจจัยช้อนามัยหมายถึง องค์ประกอบในการปฏิบัติงานที่ช่วยป้องกันไม่ให้งานลดประสิทธิภาพลงซึ่งประกอบด้วย

1. นโยบายและการบริหาร (policy and administration) หมายถึง การจัดการและการบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

2. การปกครองบังคับบัญชา (supervision) หมายถึง การให้ความช่วยเหลือแนะนำ ติดตาม และตรวจสอบ การส่งเสริมศักยภาพส่วนบุคคลและการใช้บทบาทความเป็นผู้นำในการนิเทศ

3. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน (relation with supervisor, subordinator, peers) หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรที่ดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกันมีความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างดี

4. สภาพการทำงาน (working conditions) หมายถึง การมีสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ดี เช่น แสง เสียง ชั่วโมงการนอน เป็นต้น

5. เงินเดือน (salary) หมายถึง การได้รับเงินเดือนและการเลื่อนขึ้นเงินเดือน จะทำให้บุคคลมีความพึงพอใจ

6. ชีวิตส่วนตัว (personal life) หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีอันเป็นผลที่ได้รับจากงานในหน้าที่ของบุคคล เช่น การที่บุคคลต้องถูกย้ายไปทำงานในที่แห่งใหม่ซึ่งห่างไกลจากครอบครัว ทำให้บุคคลนั้นไม่มีความสุขและไม่พอใจกับการทำงานในที่แห่งใหม่

7. สถานะทางอาชีพ (status) หมายถึง อาชีพที่ประกอบอยู่เป็นที่ยอมรับนับถือของสังคมมีเกียรติและศักดิ์ศรีจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ

8. ความมั่นคงในงาน (job security) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในการทำงานและความยั่งยืนของอาชีพหรือความมั่นคงขององค์กร

9. โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (possibility of growth) หมายถึง การที่บุคคลได้รับการแต่งตั้ง เลื่อนตำแหน่งในหน่วยงานการได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะจากการปฏิบัติงาน

Luthan (1992) กล่าวว่า Alderfer ได้แบ่งระดับความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 ความต้องการดำรงอยู่ (existence needs) เป็นความต้องการที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย เป็นความต้องการพื้นฐานในด้านร่างกาย การจ่ายค่าตอบแทนผลประโยชน์เกื้อกูลและสภาพการทำงานที่ดี

ขั้นที่ 2 ความต้องการทางด้านความสัมพันธ์ (relatedness needs) เป็นความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสังคม

ขั้นที่ 3 ความต้องการด้านความก้าวหน้า (growth needs) เป็นความต้องการด้านความเจริญเติบโตส่วนบุคคล เป็นความต้องการมีโอกาสใช้ความคิดริเริ่มของตนเอง สร้างผลงานที่เป็นของตนเอง

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการทำงาน ทุกทฤษฎีจะมีลักษณะใกล้เคียงกันคือ ความพึงพอใจในการทำงานนั้น เป็นผลมาจากปัจจัยความต้องการส่วนบุคคล เช่น ต้องการเงินเดือนที่ดี ต้องการเพื่อนร่วมงานที่ดี หรือมีความมั่นคงในการทำงาน ซึ่งความต้องการเหล่านี้สอดคล้องกับทฤษฎีสองตัวประกอบ คือเป็นผลมาจากปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการเป็นลำดับขั้นของมาสโลว์ที่กล่าวว่าความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้นความพึงพอใจของมนุษย์ก็คงจะไม่มีที่สิ้นสุด เพราะความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการนั้นได้รับการตอบสนอง

Kim and Loadman (1994) ได้ศึกษาตัวแปรที่พยากรณ์ความพึงพอใจในการทำงานของครู พบว่ามี 7 ตัวแปร ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย ตัวแปรเงินเดือน ความก้าวหน้า ความท้าทาย ความเป็นอิสระในการทำงาน สภาพการทำงาน ความสัมพันธ์กับหน่วยงาน และความสัมพันธ์กับนักเรียน โดยตัวแปรพยากรณ์ความพึงพอใจในงานของครูนี้ไม่ได้แยกความพึงพอใจจากปัจจัยที่มาจากแรงจูงใจภายในและภายนอก ซึ่งความพึงพอใจที่มาจากแรงจูงใจภายนอกก็คือ ปัจจัยด้านเงินเดือน และความก้าวหน้าเป็นสิ่งที่มาจากบุคคลอื่น ส่วนตัวแปรความท้าทาย ความเป็นอิสระในการทำงาน สภาพการทำงาน ความสัมพันธ์กับหน่วยงาน และความสัมพันธ์กับนักเรียนจัดได้ว่าเป็นความพึงพอใจที่มาจากแรงจูงใจภายใน

Whaley (1994) ได้ศึกษาอิทธิพลของการสื่อสารที่ดีระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูว่าจะทำให้ครูมีความพึงพอใจต่อการทำงานเพิ่มขึ้นหรือไม่ พบว่ามีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงระหว่างการให้ผลย้อนกลับ (feedback) การให้รางวัล (reward) และการสนับสนุน (support) กับความพึงพอใจในการทำงานของครู เพราะครูรับรู้ว่าการที่มีโอกาสได้ทราบคุณภาพของงานที่ทำจากผู้บริหารจะทำให้ครูเกิดความพึงพอใจในการทำงาน นอกจากนี้ครูจะเกิดความพึงพอใจในการทำงานหากผู้บริหารมีการให้รางวัลเมื่อครูทำงานประสบความสำเร็จรวมทั้งการที่ผู้บริหารมีเวลาใน

การให้คำปรึกษาแนะนำที่ดี การช่วยแก้ปัญหาแก่ครูล้วนแต่ทำให้ครูเกิดความพึงพอใจในการทำงาน

Shann (1998) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการเป็นครู Sharon and Ralph (1993) พบว่าการได้รับสิ่งตอบแทนและการเห็นคุณค่าของผลตอบแทนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ สังวรณั ้งดกระโทก (2541) พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูมากที่สุด คือ ความก้าวหน้า หากครูรู้สึกว่าตนเองมีความก้าวหน้า จะทำให้ครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูมีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านการบริหารองค์กร ลักษณะส่วนตัวของครู ลักษณะงาน แรงจูงใจภายใน แรงจูงใจภายนอก ความผูกพันต่องาน และความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

ตอนที่ 4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานครในเชิงปริมาณซึ่งการศึกษาการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพของครุณั กวิจัย กระบวนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ครุณั กวิจัยที่ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนล้วนแต่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและเป็นกรณีศึกษาพอที่จะสรุปได้ดังนี้ ในส่วนของการส่งเสริมการวิจัยของครูได้ศึกษาถึงปัจจัยพื้นฐาน กระบวนการทำวิจัย ผลงานวิจัย การเผยแพร่และการนำไปใช้ พบว่า เหตุจูงใจในการทำวิจัยของครู ได้แก่ การประสบปัญหาในการทำงานที่โรงเรียน และต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้เพื่อนำมาพัฒนางาน และได้รับแต่งตั้งมอบหมายหรือได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารให้ทำการวิจัย ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานสนับสนุน ติดตามงาน ความรับผิดชอบ การได้รับกำลังใจของตัวผู้ทำเองและเพื่อนร่วมงาน การมีความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัย การมีเวลาที่จะทำการวิจัย นอกจากนี้ก็มีปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ การได้รับความร่วมมือประสานงานอย่างดีภายในโรงเรียน มีเงินและอุปกรณ์การมีที่ปรึกษาในการทำวิจัย มีแหล่งข้อมูลความรู้ที่ทันสมัย และให้ความสำคัญแก่การวางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ช่วงเวลาที่ทำวิจัยเป็นช่วงที่ว่างจากการสอนและจากแรงบันดาลใจที่ทำให้ครุสนั ้งใจทำผลงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ สะดวกต่อการได้ข้อมูลของนักเรียน มีความอยากทำผลงานด้วยตนเอง ได้แนวคิดจากการไปเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ หรือเข้ารับการอบรม มีความชอบในวิชาที่สอน จึงทำให้อยากศึกษาค้นคว้าหาวิธีการแก้ปัญหา

คณะกรรมการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ทำการศึกษา "สภาพการทำวิจัยของอาจารย์โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ช่วงปี พ.ศ. 2520 - 2535" พบว่า อาจารย์โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ ฝ่ายประถมทำวิจัยร้อยละ 53 และทำวิจัยโครงการเดียวร้อยละ 43 เคยทำ 2 โครงการร้อยละ 26 สาเหตุของปัญหาการทำวิจัยของอาจารย์ในโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาดำเนินการเกินกว่าเวลาที่กำหนด ซึ่งช่วงเวลา 15 ปี (พ.ศ. 2520 - พ.ศ.2535) นั้น อาจารย์ในโรงเรียนทำงานวิจัยรวม 50 เรื่อง หรือ 50 โครงการ ส่วนที่เสร็จสมบูรณ์มีรายงานการวิจัยเป็นหลักฐานจำนวน 42 โครงการ อาจารย์ที่ทำวิจัยส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมานานสัดส่วนของผู้ที่ทำวิจัยสูงสุด คือ ร้อยละ 76 มีประสบการณ์การทำงาน 10 - 14 ปี อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี ไม่มีการทำวิจัย ข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่างานวิจัยหลายโครงการ (ร้อยละ 42) ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่อาจารย์จะต้องใช้ในการสอนในปัจจุบัน ปัญหาในการทำวิจัย คือเวลาไม่พอเพียงสำหรับการดำเนินการวิจัยเพราะทำควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ขาดความรู้ทางสถิติในการวิเคราะห์ ข้อมูล เงินทุนไม่พอเพียงและขาดความรู้เรื่องการเขียนรายงานการวิจัย

พีรวัฒน์ วงษ์พรม (2533) ได้ศึกษาสภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10 พบว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษา มีการแก้ไขปัญหามาในชั้นเรียนโดยวิธีการทำงานวิจัยร้อยละ 38.8 เรื่องที่ทำวิจัยส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และให้ความสำคัญแก่การวางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูล รูปแบบการวิจัยที่นิยมใช้คือการวิจัยเชิงสำรวจ แหล่งวิทยากรที่ใช้ศึกษา คือ ตำรา เอกสาร วารสาร ผู้ที่ให้คำปรึกษาในการวิจัยคือเพื่อนครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสังเกต และแบบบันทึกที่สร้างขึ้นเอง งบประมาณที่ใช้ในการวิจัยเป็นงบประมาณส่วนตัว ช่วงเวลาที่ทำวิจัยเป็นช่วงที่ว่างจากการสอน ผลการวิจัยนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและสามารถแก้ได้ในระดับพอใช้ มีการเผยแพร่ผลการวิจัยน้อยและครูมีความต้องการความช่วยเหลือปัจจัยด้านต่าง ๆ ในระดับมาก โดยต้องการให้มีแหล่งความรู้ในระดับอำเภอที่รวบรวมเอกสารตำราการวิจัย ครูส่วนมากต้องการให้จัดสรรงบประมาณให้กับครูโดยตรง

วันทนา ชูช่วย (2533) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการทำวิจัยในโรงเรียนของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาเหตุจูงใจในการทำวิจัยและสาเหตุการไม่ทำงานวิจัยของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาการทำวิจัยของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2531 - 2532 โดยศึกษาถึงปัจจัยพื้นฐาน กระบวนการวิจัย ผลงานวิจัย การเผยแพร่และการนำไปใช้ แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษา คือครูมัธยมศึกษาที่ทำวิจัยทั้งหมด 37 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 27 โรงเรียน ส่วนครูมัธยมศึกษาที่ไม่ทำการวิจัยให้การสัมภาษณ์อย่างง่าย โรงเรียนละ 3 คน ได้

กลุ่มตัวอย่าง 81 คน และศึกษาจากผลงานวิจัยทั้งหมด 9 เรื่อง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีแนวคำถามและแบบวิเคราะห์ลักษณะงานวิจัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่าเหตุจูงใจในการทำวิจัยของกลุ่มครุมัธยมศึกษาที่ทำวิจัยได้แก่ การประสบปัญหาในการทำงานที่โรงเรียน และต้องการข้อมูลที่เชื่อถือได้เพื่อนำมาพัฒนางานที่ปฏิบัติได้รับการแต่งตั้งมอบหมายหรือสนับสนุนจากผู้บริหารให้ทำการวิจัย สาเหตุการที่ครุมัธยมศึกษาไม่ทำวิจัย ได้แก่ การไม่มีเวลา ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย และไม่เห็นคุณค่าประโยชน์ของการทำวิจัย ซึ่งปัจจัยพื้นฐานในการทำวิจัยที่ครูต้องการมาก ได้แก่ ที่ปรึกษาในการทำวิจัย เวลาในการทำวิจัย และแหล่งค้นคว้าข้อมูล

สุริยา ทองสมัคร (2538) ศึกษาสาเหตุในการทำและไม่ทำวิจัยและสถานภาพการทำวิจัยทางการศึกษาของครุมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 ผลการวิจัยพบว่าครุมัธยมศึกษาผู้ทำวิจัยมีข้อมูลเบื้องต้นแตกต่างจากครุมัธยมศึกษาที่ไม่ทำวิจัยได้แก่ อายุ จำนวนปีที่ปฏิบัติราชการ คุณวุฒิทางการศึกษา คือครุมัธยมศึกษาที่ทำวิจัยเป็นกลุ่มที่มีอายุอยู่ในช่วง 40 - 49 ปี มีจำนวนปีที่ปฏิบัติราชการอยู่ในช่วง 11 - 20 ปี และส่วนใหญ่มีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโท ครุมัธยมศึกษาที่ไม่ทำวิจัยเป็นกลุ่มที่มีอายุ 50 ปี ขึ้นไป สาเหตุที่ครูไม่ทำเพราะไม่มีเงินทุน ไม่มีความรู้ ไม่มีเวลา ไม่มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่มีที่ปรึกษาคอยช่วยเหลือ สาเหตุที่ทำเพราะว่าการทำวิจัยทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับตัวเอง มีความสนใจ ต้องการผลวิจัยมาแก้ปัญหาการเรียนการสอน และใช้ในการวางแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน ส่วนสภาพการทำวิจัย พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคล เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจและทำวิจัยคนเดียว แหล่งปัญหาการทำวิจัยได้จากประสบการณ์จากการสอน มีเพื่อนครูที่โรงเรียนเป็นที่ปรึกษางานวิจัยใช้เงินทุนส่วนตัว มีเครื่องคำนวณและกระดาษเป็นอุปกรณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลพิมพ์เป็นรูปเล่มเฉพาะในโรงเรียน

เยาวภา เจริญบุญ (2538) ทำการศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครุมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ ความต้องการในการหาวิธีสอนที่จะทำให้ให้นักเรียนสนใจ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เพื่อแก้ปัญหาและช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียน เพื่อทำผลงานอาจารย์ 3 การให้การสนับสนุนของผู้บริหารในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อนครูให้ความร่วมมือในการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งข้อค้นพบในงานวิจัยระบุว่าองค์ประกอบของการทำวิจัยในชั้นเรียน 3 องค์ประกอบ คือ (1) คุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่ มีความกระตือรือร้น และมีความสนใจที่จะทำวิจัย คือ ใฝ่ค้นคว้า ต้องการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองอยู่เสมอ (2) สภาพที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ นโยบายของโรงเรียนในการสนับสนุนการทำวิจัย มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนครูและนักเรียน มีแหล่งค้นคว้า มีที่ปรึกษาหรือบุคคลที่มีความชำนาญในการทำวิจัย มีวัสดุ

อุปกรณ์สำหรับการทำวิจัย (3) ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการทำวิจัยซึ่งได้แก่ ความรู้ความสามารถในเนื้อหาสาระที่ตนสอน มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ประสบการณ์หรือการมีโอกาสเข้าร่วมในงานวิจัย การรับประสบการณ์เชิงสังคมจากการวิจัย มโนทัศน์ด้านความหลากหลายของวิธีวิทยาการวิจัย การเรียนรู้ถึงข้อจำกัดและข้อบกพร่องของงานวิจัย

อารีย์ เมธาภาคย์ (2538) ศึกษาการทำนายเจตนาต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าเจตนาที่มุ่งมั่นต่อการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเกิดจากการสนับสนุนส่งเสริมของผู้บริหารและเพื่อนครูให้ความร่วมมือ

ศุภโชค ปิยะสันต์ (2539) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ในด้านปัจจัยเกี่ยวกับตัวครูผู้วิจัย ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบบริหาร ปัจจัยด้านองค์ประกอบพื้นฐานในการทำวิจัยและปัจจัยด้านบริบทของการทำวิจัยรวมทั้งศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการทำวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูประถมศึกษา โดยทำการศึกษาจากครูผู้ทำวิจัยจำนวน 29 คน ครูที่ไม่ทำวิจัยจำนวน 40 คน ผู้บริหารหรือครูฝ่ายวิชาการจำนวน 15 คน และบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยแก่ครูประถมจำนวน 8 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทั้ง 4 เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยของครู ดังนี้ (1) ปัจจัยด้านตัวครูผู้วิจัยพบว่าประกอบด้วยองค์ประกอบ ได้แก่ การเป็นผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความเป็นนักวิชาการ มีแรงจูงใจจากเกียรติยศชื่อเสียงและการเลื่อนขั้นเงินเดือน เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการวิจัย มีความรู้ในระเบียบวิธีวิจัย มีความพร้อมทางสภาพความเป็นอยู่และงานที่ปฏิบัติ และเป็นผู้มีความพร้อมในด้านสุขภาพร่างกาย (2) ปัจจัยด้านองค์ประกอบพื้นฐานในการทำวิจัยได้แก่ องค์ประกอบด้านเงินทุนในการทำวิจัย เวลาที่ปรึกษา แหล่งค้นคว้าข้อมูลเอกสาร และคุณสมบัติตามระเบียบของทางราชการ (3) ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบบริหารได้แก่ การได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และการส่งเสริมจากทางโรงเรียนอย่างเหมาะสม (4) ปัจจัยด้านบริบทของการทำวิจัยได้แก่ การมีสภาพแวดล้อมทางวิชาการ การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน และภาวะที่มีความต้องการใช้งานวิจัย แนวทางในการส่งเสริมการทำวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูประถมศึกษา ได้แก่ (1) ควรมีการรวมกลุ่มกันระหว่างครูที่สนใจทำงานวิจัยเพื่อจะได้ช่วยเหลือแนะนำซึ่งกันและกันและยังสามารถเชิญวิทยากรมาชี้แนะได้โดยไม่ต้องเดินทางไปหาที่ละคนซึ่งเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมากกว่า (2) ควรจัดให้มีการอบรมในลักษณะ

ของการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยเปิดโอกาสให้ครูได้ฝึกปฏิบัติจริงและมีที่ปรึกษาใกล้ชิดตลอด (3) ควรจัดให้มีฝ่ายให้คำปรึกษาการทำวิจัยแก่ครูประถมศึกษาโดยเฉพาะชั้น และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษามาให้คำปรึกษาในชววันหยุด (4) ควรจัดให้มีแหล่งค้นคว้าที่รวบรวมเอกสารที่ตรงกับความต้องการของครูและเปิดให้บริการในช่วงวันหยุด (5) ควรจัดให้มีการยกย่องเชิดชูและสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูที่ทำวิจัย

สนัน วงษ์ดี (2540) ทำการศึกษาการพัฒนาโมเดลบูรณาการเชิงสาเหตุที่มีต่อความมุ่งมั่นในการทำวิจัยของครูในระดับประถมศึกษา เพื่อสร้างโมเดลของตัวแปรที่เป็นสาเหตุของความมุ่งมั่นในการทำวิจัยสาเหตุของความมุ่งมั่นในการทำวิจัยสำหรับครูระดับประถมศึกษาตามแนวทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของ Fishbein and Ajzen ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen และทฤษฎีรูปแบบพฤติกรรมระหว่างบุคคลของ Triandis ตัวแปรสาเหตุที่ศึกษาคือ เจตคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม ปัจจัยทางสังคม ความรู้สึกต่อการกระทำและคุณค่าของผลการกระทำที่รับรู้ กลุ่มประชากร คือ ครูระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทั่วประเทศที่มีวุฒิปริญญาโทหรือผ่านการฝึกอบรมการทำวิจัยหรือผลงานทางวิชาการและส่งงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการมายังสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูทั้งที่ผ่านการอนุมัติและไม่ผ่านการอนุมัติ ระหว่างปี พ.ศ. 2531 - 2539 กลุ่มตัวอย่างคือ ครูระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่มีคุณสมบัติตามข้อกำหนดในกลุ่มประชากร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่าโมเดลในแต่ละทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ดี โมเดลที่ดีที่สุดได้แก่ โมเดลที่รวมตัวแปรจากทั้ง 3 ทฤษฎีเข้าด้วยกัน โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความมุ่งมั่นในการทำวิจัย ได้ร้อยละ 74.8 ตัวแปรที่มีค่าอิทธิพลรวมส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการทำวิจัยสูงสุดได้แก่ ตัวแปรปัจจัยทางสังคม รองลงมาได้แก่ ตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ตัวแปรความรู้สึกต่อการทำวิจัย ตัวแปรการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม และตัวแปรเจตคติ ตามลำดับ

ปราณี นุ่นน้อย (2540) ศึกษาการพัฒนาองค์ประกอบการประเมินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการประเมินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และเพื่อพัฒนาและศึกษาคุณภาพขององค์ประกอบการประเมินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการประเมินผลงานทางวิชาการ จำนวน 25 คน และการสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 110 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า (1) การประเมินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนในปัจจุบันพิจารณาผลงานวิจัยใน 2 ด้าน คือ คุณภาพและประโยชน์ของผลงาน มีขั้นตอนการประเมิน 5 ขั้นตอน และปัญหาในการประเมินผลงานทางวิชาการคือ การประเมินเน้นผลผลิต และขาดความชัดเจนในการอธิบาย

องค์ประกอบการประเมินส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่แตกต่างกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานกลุ่มต่าง ๆ และการประเมินในแต่ละขั้นตอนใช้เวลานาน (2) องค์ประกอบการประเมินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่ได้พัฒนาขึ้น มี 7 องค์ประกอบ คือ คุณสมบัติที่สำคัญของครูผู้ทำวิจัย กระบวนการในการวิเคราะห์ปัญหา กระบวนการในการพัฒนานวัตกรรม ประโยชน์ของงานวิจัย กระบวนการตรวจสอบผลงานทางวิชาการ ความถูกต้องของเอกสารรายงานการวิจัย และคุณลักษณะสำคัญของงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

ประภารัต มีเหลือ (2540) ได้ทำการศึกษาสมรรถภาพของครุณักวิจัย พบว่ารายการสมรรถภาพครุณักวิจัยที่สำคัญและจำเป็นมากที่สุดในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนให้ประสบผลสำเร็จ 10 รายการแรก คือ มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร สามารถวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของนักเรียนได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง มีความซื่อสัตย์และซื่อตรงในทางวิชาการ เป็นนักอ่าน มีความละเอียดรอบคอบ ทำงานเป็นระบบ มีใจกว้าง รับฟังและเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น ศึกษาเอกสาร ตำรา และสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับวิชาชีพครูอยู่เสมอ มีความคิดอิสระริเริ่ม และสร้างสรรค์ และมีศรัทธาต่อการวิจัย ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่าสมรรถภาพที่สำคัญมี 7 องค์ประกอบ เรียงลำดับ คือ ด้านความรู้ ความสามารถในการระเบียบวิธีวิจัยและการดำเนินการวิจัย ด้านทักษะในการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และคุณธรรมของครู ด้านทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้และการใช้ข้อมูลข่าวสาร และด้านความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อความรู้ โดยที่องค์ประกอบทั้ง 7 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของสมรรถภาพของครุณักวิจัยได้ร้อยละ 57.70

ประภัสสร วงษ์ดี (2540) ศึกษากระบวนการและการใช้ผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครุณักวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษา: การศึกษาเชิงสำรวจและรายกรณี เพื่อศึกษากระบวนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา ด้วยวิธีการศึกษาเชิงสำรวจและรายกรณี โดยการจัดเก็บข้อมูลมี 2 ขั้นตอน ในขั้นตอนแรกใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 230 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติบรรยาย ส่วนในขั้นตอนที่ 2 ได้เลือกศึกษาครุกรณีศึกษา 4 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) กระบวนการวิจัยของครุณักวิจัย เริ่มจากปัญหาการจัดการเรียนการสอนและการขาดความพร้อมของนักเรียน ครุณักวิจัยจะเลือกปัญหาวิจัยที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในการทำงานสอน และเป็นเรื่องที่ตนเองมีความถนัด โดยหัวข้อที่ศึกษามักเป็นเรื่องการพัฒนาวิธีการสอน และสื่อการสอน การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การศึกษาเฉพาะกรณี การปรับพฤติกรรมนักเรียน และการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เครื่องมือในการวิจัยส่วนใหญ่ครูสร้างขึ้นเอง โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจ

เครื่องมือ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือนักเรียนในชั้นเรียนของตนเอง และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย (2) ครูได้มีการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ทั้งในด้านการพัฒนาวิธีสอนและสื่อ เพื่อการพัฒนาให้นักเรียน และการพัฒนาการปฏิบัติการในวิชาชีพครู

ลัดดา คำพลงาม (2540) ทำการศึกษากระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีผลต่อพฤติกรรมการสอน : พหุกรณีศึกษาของครุศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษากระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการสอนของครุศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ และศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูที่มีผลต่อการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา กรณีศึกษาทั้ง 3 กรณี เป็นครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีที่ 1 เป็นครูที่สนใจวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนแต่ยังไม่ได้ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน กรณีที่ 2 เป็นครูที่เริ่มทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน กรณีที่ 3 เป็นครุศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สนับสนุนให้ครุศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ เกิดความคิด ความมั่นใจในผลการทำงานและเป็นแรงจูงใจให้ทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน อันสืบเนื่องไปยังลักษณะและพฤติกรรมของครู คือความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความสนใจในการค้นคว้า การเห็นโอกาสของการเรียนรู้ ความสนใจในการสังเกตและบันทึกความเอาใจใส่ให้นักเรียน และมีความรับผิดชอบในงานครู ทั้งนี้กระบวนการและผลของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ทำให้ครุศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีพฤติกรรม ดังนี้ (1) เป็นผู้ร่วมเรียนรู้กับศิษย์และเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ (2) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (3) มีความยืดหยุ่นทั้งเนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียน (4) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด กิจกรรมการเรียนการสอน (5) มีความเข้าใจนักเรียนมากยิ่งขึ้นทั้งในด้านปัญหาและนักเรียนได้ตรงตามความต้องการและความสามารถ

นันทวัน สวัสดิ์ภูมิ (2540) ได้ทำการศึกษาเส้นทางการพัฒนาครุศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ทำการศึกษาเส้นทางการพัฒนาครุศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีครุศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นกรณีศึกษา วิธีการศึกษาครอบคลุมถึงการศึกษาค้นคว้าประวัติ การวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และวิธีการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและตีความเพื่อสร้างข้อสรุป พบว่าเส้นทางการพัฒนาครูศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ เริ่มจากคุณลักษณะส่วนตัวที่เป็นคนที่ชอบใฝ่หาความรู้ ช่างคิด ชอบอ่าน ชอบเขียน และรักธรรมชาติ ลักษณะดังกล่าวพัฒนามาด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานในลักษณะของการสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสังสมประสบการณ์ชีวิต และการทำงานอย่างบูรณาการในหน้าที่ครูที่รักเด็กและปรารถนาจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก ส่งผลให้เกิดกระบวนการพัฒนาครูศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ใช้

รูปแบบของการวิจัยที่เป็นการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร ศึกษาเป็นรายกรณี การวิจัยพัฒนา โดยมีปัญหาการวิจัยมาจากปัญหาของนักเรียน โดยครมมองโอกาสของการเรียนรู้คือโมดโมดเริ่มต้นที่สำคัญ การวิเคราะห์ปัญหาซึ่งมีขอบข่ายจากการสังเกตนักเรียนแต่ละคนในวงกว้างไปสู่แนวคิดของการช่วยเหลือเด็กเป็นรายบุคคล วัตถุประสงค์ของการทำวิจัยเป็นการพัฒนาการเรียนรู้อาษาไทยเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและในอนาคต ด้วยวิธีการสอนอย่างหลากหลายและในลักษณะบูรณาการเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก ประโยชน์ของการวิจัยคือการพัฒนาการเรียน พัฒนาตนเองให้สามารถพัฒนาการสอนนักเรียนให้ถูกต้องและสร้างสรรคดียิ่งขึ้นและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเพื่อนครู

ปัจจัยต่าง ๆ ที่พบจากงานวิจัยข้างต้นนั้นจากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยจัดว่าเป็นตัวแปรที่เกิดจากแรงจูงใจ 2 ลักษณะคือ ลักษณะที่ (1) แรงจูงใจภายนอก เช่น เกณฑ์การเลื่อนตำแหน่ง การสนับสนุน และสิ่งอำนวยความสะดวก เวลา ความรู้เทคนิคการวิจัย สิ่งตอบแทน และลักษณะที่ (2) แรงจูงใจภายใน ซึ่งเป็นความต้องการภายในจิตใจที่เกิดจากการมีความรู้สึกว่ามีปัญหาปรารถนาที่จะรู้คำตอบและนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ ศุภโชค ปิยะสันต์ (2539) พิรวัฒน์ วงษ์พรหม (2533) วันทนา ชูช่วย (2533) พัทยา สายหนู (2522) กล่าวว่าแรงจูงใจภายนอกเป็นเพียงการทำงานรับจ้างเพื่อรางวัลหรือสิ่งตอบแทนจวบจนไม่เป็นการสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าแท้จริง ดังนั้นการส่งเสริมการวิจัยควรเริ่มที่แรงจูงใจภายใน ซึ่งสาเหตุและแรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้ครูทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนก็คือ ความต้องการที่จะหาวิธีแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนสนใจการเรียนซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ต้องการหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้มาพัฒนางานที่ปฏิบัติ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยจะเห็นได้ว่าคุณลักษณะส่วนตัวเป็นสิ่งสำคัญซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการที่ครูก็คิดจะทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ความซื่อสัตย์และซื่อตรงในทางวิชาการ เป็นนักอ่าน มีความละเอียดรอบคอบ ทำงานเป็นระบบ ใจกว้าง รับฟังและเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น ศึกษาเอกสาร ตำราและสื่อต่าง ๆ มีความคิดอิสระริเริ่มสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าของการทำวิจัย ด้านจรรยาณักวิจัย ด้านบุคลิกภาพและคุณธรรมของครู สนใจใฝ่หาความรู้ ช่างคิด ชอบอ่าน ชอบเขียน และรักธรรมชาติ วิเคราะห์ สังเคราะห์และสังสมประสบการณ์ชีวิต ผู้วิจัยจึงรวบรวมตัวแปรจัดเป็นกลุ่มของคุณลักษณะส่วนตัวอีกหนึ่งกลุ่ม ส่วนอีกสององค์ประกอบที่ เยาวภา เจริญบุญ (2538) ค้นพบนั้นก็อยู่ในส่วนของตัวแปรแรงจูงใจภายในและภายนอกที่ผู้วิจัยจัดไว้แล้วสองกลุ่มข้างต้น ส่วนของตัวแปรบางตัวที่อยู่ในองค์ประกอบทั้ง 3 ที่ เยาวภา เจริญบุญ (2538) พบนั้นก็มิตัวแปรระดับความรู้ความสามารถในการทำวิจัยประสบการณ์ในการทำงานวิจัย ความสอดคล้องของปัญหาวิจัยกับปัญหาการเรียน ซึ่งผู้วิจัยจัดให้เป็นกลุ่มของ

ภูมิหลังเพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทราบเป็นข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัย ผู้วิจัย จึงกำหนดให้กลุ่มของตัวแปร เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำวิจัย ความสอดคล้องของปัญหาวิจัยกับปัญหาการเรียน ความรู้ความสามารถด้านการวิจัย ภาระงานที่ รับผิดชอบ จัดเป็นกลุ่มของภูมิหลังของคุณ

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในมาตรฐานที่ 23 กล่าวว่า ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยสรุปในรายละเอียดต้องการให้ครูมีนิสัยรักการแสวงหาความรู้ มีความสามารถในการศึกษา วิจัย การคิดวิเคราะห์ปัญหา และแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จากรายงานการประเมินการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ: ก้าวแรกแห่งความสำเร็จ ซึ่งผลสรุปปัญหาสำคัญของสภาพการดำเนินงานในกลุ่มครูอาจารย์ของสถานศึกษา คือ การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเพราะยังมีการทำงานในด้านนี้น้อยมาก (สุวิมล ว่องวานิช, อาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์ และอวยพร เรื่องตระกูล, 2543) จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมีความสำคัญและจำเป็นต่อครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่ในความเป็นจริงพบว่ายังมีการทำวิจัยในชั้นเรียนน้อยมาก ผู้วิจัยจึงศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนด้านต่าง ๆ เช่น สาเหตุในการทำหรือไม่ทำวิจัย องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยของคุณ แต่พบว่ายังไม่มีการวิจัยที่ศึกษาเรื่องของปัจจัยที่จะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจคิดที่จะทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของคุณโดยตรง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยดังกล่าว